

ПЕТА ГЛАВА

Ричмънд, август 2010 година

Чистачката на музея на Едгар Алън По бе от онези неквалифицирани работнички, които се опитват да съберат от няколко работи за жълти стотинки нещо, наподобяващо на приличен доход, и работеше на четири различни места. През тази нощ тя дойде в музея към три часа. Както обикновено, отключи вратата на Старата каменна къща*, и се слиса, че в много от витрините с експонатите осветлението е включено. Никога преди служителите в музея не бяха оставяли осветлението включено през нощта. Наистина, през последните седмици бе забелязала, че директорът изглежда по-отнесен от всякога. Сутрин, когато той идваше, погледът му явно блуждаеше някъде много далече, сякаш криеше непоносима тайна. Затварянето му в неговия си вътрешен свят не я тревожеше много, защото вечно закъсняваше за следващата си работа, така че рядко имаше по някоя свободна минута, за да си побъбри. Въпреки това тя се бе обезпокоила малко за този учтив възрастен човек. Пазенето на всяка една тайна не бе лесна работа. А ето, че сега бе започнал и да допуска пропуски – не бе изключил осветлението във витрините. По този начин, тръгвайки си, скоро щеше да забрави и да заключи музея, помисли си тя. Ето, щеше да дойде тя утре по-рано, а вратата щеше да е разтворена и на пода в Старата каменна къща щеше да се е излегнал скитник или дори двама.

През цялото време, докато чистеше в Старата каменна къща и в Мемориалната къща, където също светеше,

* **Старата каменна къща** – наименованието на основната сграда на музея на Едгар Алън По в Ричмънд, Вирджиния. Б. пр.

мислите ѝ се въртяха около факта, че Ефраим Бонд наистина остаряваше. След първите две къщи и преди да се захване с чистенето на останалите сгради, тя винаги изпушваше по цигара, седнала в Омагьосаната градина, създадена по подражание на градината от стихотворението на По „На една в рай”. Когато чистачката приседна тази сутрин на една от каменните пейки до фонтана, тя, въпреки полумрака, забеляза, че паметникът на По, поставен в края на градината, изглежда някак странно. Като че ли постаментът му бе станал по широк, сякаш бе обграден с нещо. Станала и приближила се, тя видя в какво се състоеше проблемът. Мраморната глава на Едгар Алън По се белееше повече от обичайното. Новостта се състоеше в това, че вече не стоеше върху метър и половина високия постамент от червени тухли. Едгар Алън По се бе сдобил с тяло. Окървавено тяло без кожа, с оголени мускули, кръвоносни съдове и сухожилия. Чистачката, която през целия си съзнателен живот не бе прочела нито една книга, но бе работила в музея достатъчно дълго, за да се наслуша за главния му герой, веднага разбра, че сцената бе сякаш взета от страниците на книгите му. Не забеляза обаче служебната карта на шефа си, закачена на колана на панталона на покойния.

Тя се втурна към служебния етаж в изложбения корпус така, сякаш я преследваше самият дявол. Нямахме свой телефон. Такива хора като нея пестяха от каквото можеха. Тя вдигна слушалката в кабинета на шефа си и се обади на 911. Очаквайки отговор, откри, че цялото бюро е обляно с кръв. След това погледът ѝ попадна върху кошчето за боклук, в което лежеше една глава. От нея с изпъкнали очи я гледаше директорът на музея Ефраим Бонд. Изражението на лицето му бе много тъжно, най-тъжното през целия му живот.

В другия край на връзката казаха нещо. Вместо отговор чистачката изпищя.

Ватен отвори очи и видя познатата му лампа на тавана. Вече бе молил портиера да смени луминесцентната тръба, когато преди няколко дни бе забелязал, че лампата бе започнала да мига противно, отвлитайки го от четенето. Лампата бе монтирана точно над креслото му, между два реда книжни рафтове. Такива лампи имаше задължително на онези места в библиотечната кула, където нямаше никакъв източник на дневна светлина. Сега трепкащата светлина на халогенната лампа за пръв път в живота му му се струваше не просто противна, а мъчителна. Той затвори отново очи и усети пулсиращото главоболие, сякаш някой бе усилил кръвообращението му петдесет пъти и го бе насочил към най-тънките кръвоносни съдове в главния му мозък. В промеждутъците между ударите на сърцето му избухваха не съвсем ясни спомени. Помнеше как бе казал: „Благодаря!“ и бе поел голямата чаша с не най-евтиното вино от Гюн Брита. Как бе пил от нея, продължавайки да говори за Едгар Алън По. След това бяха преминали към темата за библиографските рядкости, каквито имаше доста в библиотеката.

Гюн Брита знаеше учудващо много за книга, написана през 16. век от свещеника Юханес, която народът просто наричал: Книга на Юханес. Тази книга представлявала удивителен сборник с текстове, записани на пергамент от енорийски свещеник от Фосен, който преди Реформацията бил монах францисканец. Книгата на Юхан се смятала за една от перлите на библиотечната сбирка. Като исторически източник от епохата след Реформацията тя отстъпвала само на дневника на Абсалон Педершон Байерш*, съчинение, освободено от странности и загадки. Байерш написал научния си дневник с оглед на широк

* **Байерш, Абсалон Педершон** (1529 – 1574) – норвежки писател. Б. пр.

кръг читатели, като подреждал записките си и се стремил към яснота. Книгата на Юхан пък напротив, изглеждала тайнствена и шифрована, пълна с непонятни алюзии. Тя, изглежда, била предназначена само за очите на самия свещеник, а някои части от книгата дори навеждали на мисълта, че притежателят на тези очи не бил съвсем с ума си. В една област обаче Книгата на Юхан нямала равна на себе си. Свещеникът Юханес бил оставил няколко описания на хора, страдащи от различни заболявания. Що се отнасяло до анатомията, хирургията и медицинската помощ, Книгата на Юхан превъзхождала почти всички известни съчинения от онази епоха, които били посветени на тези предмети. А за северния край на Европа тя била просто уникална. Мнозина се придържали към мнението, че свещеникът Юханес се е обучавал известно време в някой от университетите в южната част на континента.

Ватен си спомняше смътно, че бе останал с впечатлението, че Гюн Брита Далек бе подходила към изследването на тази книга по-задълбочено от повечето ѝ изследователи и бе открила нещо, за което не искаше да говори. Той обаче не бе успял да я попита направо и да разбере подробностите, защото Гюн Брита бе започнала да говори за друго. За това колко било жалко, че преди не си общували така и колко обидно било да си тръгва от тази работа точно сега.

Докато бяха говорили за това, Ватен бе допил последните капки вино от чашата с надпис: „Най-добрата мама на света” и бяха стигнали единодушно до извода, че понася добре алкохола и експериментът е успешен. За да отпразнуват това, Гюн Брита бе наляла останалото от бутилката в двете празни чаши. Той бе успял да отпие само една глътка, след което бе настъпил непрогледен мрак.

След това се появяваха само някакви откъслечи. Пред мисления му взор избухваха силно размазани видения на безобразно подово покритие и нещо, приличащо на блуз-

ката на Гюн Брита, а също така – ръце, оказващи се не където трябва. Смътно си спомняше някаква стая, може би хранилището отвътре, и собствения си страх от затвореното тясно пространство. Най-накрая остана някаква каша, в която плуваха фрагменти от спомени – отворената врата на тоалетната и кисел вкус на повръщано.

А след това го налегна жестоко главоболие.

Погледна часовника си. Отиваше към единадесет часа. Ако се съдеше по датата, съботата още не бе свършила. Тоест навън бе вечер, а не утро. Трябваше му цяла вечност, за да стане от креслото. Озовал се на крака, той се олюля и усети, че му се гади. Обезпокоен, почти в паника, той се отправи към асансьора и се спусна до първия етаж. Бързо се придвижи от асансьора към кабинетите. За свое най-голямо облекчение, Ватен откри, че там всичко бе наред. Някой – очевидно Гюн Брита – бе прибрал бутилката и чашите. Неизбежните винени петна също бяха изчезнали. Той се убеди, че вратата на книгохранилището е заключена, но не знаеше дали да се радва за това, или обратното, да се безпокои. За съжаление, той не можеше да отвори сам хранилището, защото за това трябваха два различни кода, а той разполагаше само с един. Втория код знаеше неговият началник Хорнеман, а също така и довереният библиотекар. До този ден такъв бе именно Гюн Брита и според инструкциите вторият код трябваше да бъде сменен в понеделник, когато тя щеше да престане да работи тук. Всичко това бе от съображения за сигурност и разбира се, бе неизбежна рутина. Поради това на Ватен му оставаше само да се надява, че и в книгохранилището всичко е на мястото си или, което бе още по-добре, че спомените му за пребиваване в книгохранилището въобще не съответстват на действителността.

Сега Ватен можеше да въздъхне по-спокойно. Той влезе в кабинета си и седна на работното си място пред екрана, на който се виждаха изображенията от камерите.

Екранът не светеше. До монитора имаше DVD-рекордер, записващ заснетите кадри. Ватен извади от него пълния диск и постави нов. Взе стария диск със себе си и в коридора го пъкна в джоба на дъждобрана си. Една от камерите за наблюдение бе поставена точно в книгохранилището. Той не искаше да знае със сигурност какво се бе случило там и му бяха напълно достатъчни догадките и усещането за лепкава субстанция, лепнеща по кожата.

Той намери велосипеда си и тръгна с него през съботно шумния и подпийнал вечерен Тронхайм. Нали Гюн Брита му бе обещала да го откара в дома му? Нима не бе странно, че вместо това тя просто бе изчезнала? Мислейки върху тези въпроси, той се добра до един от последните си ясни спомени от изминалия ден, в който Гюн Брита му разказваше за посещението си в музея на По в Ричмънд. Този музей едва ли можеше да бъде наречен Меката за всички норвежки туристи в Америка. Съвпадението се бе сторило толкова невероятно на Ватен, че той не ѝ бе казал за своето отиване в същия този музей през това лято.

Той спря рязко на Стария градски мост, извади от джоба на дъждобрана си DVD-диска и го хвърли в реката. А след това се отпрати към вкъщи, към оправеното си легло.